

КАФЕДРА СТАРОВИННОЇ МУЗИКИ

Клавірна музика Ренесансу і Бароко

Освітній ступінь	магістр	<table border="1"><tr><td>Курс</td><td>1</td></tr><tr><td>Семестр</td><td>2</td></tr></table>	Курс	1	Семестр	2											
Курс	1																
Семестр	2																
Спеціальність	025 Музичне мистецтво																
Освітньо-професійна програма	«Фортепіано», «Баян», «Акордеон»																
Статус	обов'язкова / вибіркова	<table border="1"><tr><td>ECTS</td><td>4</td><td></td></tr><tr><td>Годин</td><td>120</td><td>9</td></tr><tr><td>Лекційні</td><td>20</td><td>2</td></tr><tr><td>Семінарські</td><td>20</td><td></td></tr><tr><td>Самостійна робота</td><td>80</td><td>5</td></tr></table>	ECTS	4		Годин	120	9	Лекційні	20	2	Семінарські	20		Самостійна робота	80	5
ECTS	4																
Годин	120	9															
Лекційні	20	2															
Семінарські	20																
Самостійна робота	80	5															
Семестровий контроль	екзамен/ <u>залік</u>																

Інформація про викладача

ПІБ	Ігнатенко Євгенія Василівна В.о. доцента, кандидат мистецтвознавства
Профіль викладача	https://scholar.google.com.ua/citations?user=zmGuB8YAAAAJ&hl=uk
e-mail	evgeniaopus31@gmail.com

Анотація навчальної дисципліни

Зацікавленість музичним мистецтвом віддалених епох – одна з характерних тенденцій сучасної культури, яка намітилася ще на початку ХХ ст. Робота музикознавців з рукописами, історичні та культурологічні дослідження, пошук автентичної манери виконання давньої музики – різні ланки поступового процесу освоєння спадщини старих майстрів. Важливою складовою загальноєвропейського руху відродження старовинної музики є дослідження і виконання клавірної музики доби Ренесансу і Бароко. Дисципліна «Клавірна музика Ренесансу і Бароко» відповідає запитам сучасного музичного життя і представляє новий напрямок розвитку вищої мистецької освіти в Україні.

Предметом курсу «Клавірна музика Ренесансу і Бароко» є історія формування і розвитку європейських національних клавірних шкіл XVI–XVIII ст. в їх індивідуальних та історичних проявах.

Об'єктом навчальної дисципліни є європейські національні клавірні школи XVI–XVIII ст. в історичній перспективі.

Мета курсу – детальне вивчення європейської клавірної музики другої половини XVI–XVIII ст., яка в подальшій роботі виконавця може стати основою його репертуару.

Завдання курсу:

- 1) окреслити історичну перспективу розвитку європейської клавірної музики другої половини XVI–XVIII ст.;
- 2) сформулювати уявлення про музичні стилі Ренесансу та Бароко;
- 3) ознайомити з основними музичними жанрами клавірного мистецтва другої половини XVI–XVIII ст. і визначити їх особливості;
- 4) визначити нові підходи в інтерпретації музики «докласичного» періоду;
- 5) сприяти введенню клавірної музики другої половини XVI–XVIII ст. до концертного репертуару українських виконавців.

Студенти повинні знати:

- історичну перспективу розвитку європейської клавірної музики в стильовому аспекті;
- основні засади різних історичних стилів виконавства;
- понятійний та категоріальний апарат предмету.

Студенти повинні вміти:

- грамотно проаналізувати музичний твір і його виконавську інтерпретацію;
- визначити жанр твору і його приналежність до конкретного стильового напрямку;
- застосувати набуті теоретичні знання при виконанні твору;
- виявити знання відповідного музичного матеріалу;
- користуватися необхідною літературою.

Перелік тем

Тема 1. Загальна характеристика курсу. Нові напрямки клавірного виконавства XX–XXI ст. Історично інформоване виконавство. Відродження старовинних інструментів. Види темперацій.

Тема 2. Нові стильові явища в італійській музиці кінця XVI – початку XVII ст. Естетика раннього Бароко. Італійська школа клавірної музики. Дж. Фрескобальді.

Тема 3. Французька клавесинна школа. Ж. Ш. Шамбоньєр, династія Куперенів. Лютнева музика. Лютневий стиль у французькій клавірній музиці. Безтактові прелюдії – специфічний жанр французької клавірної музики.

Тема 4. Творчість Франсуа Куперена. Камерна музика, сюїти. Ж.-Ф. Рамо.

Тема 5. Трактат Ф. Куперена «Мистецтво гри на клавесині»: аналіз основних положень.

Тема 6. Англійська музика елизаветинської епохи. «Фіцвільямова вірджинальна книга». Творчість У. Бьорда, Дж. Булла. Англійська музика другої половини XVII ст. Генрі Персел.

Тема 7. Іспанська клавесинна школа. Творчість Д. Скарлатті.

Тема 8. Творчість Й. Я. Фробергера. Німецьке Бароко. Клавірна музика Й. С. Баха. Англійські і французькі сюїти, Токати, Хроматична фантазія і fuga, ДТК. Гольдберг-варіації, Італійський концерт. Бароковий оркестр. Огляд виконавських інтерпретацій.

Тема 9. Проблеми виконавської інтерпретації клавірної музики Ренесансу і Бароко

Форми та технології навчання

Лекції, семінарські заняття, презентація, диспут.

Навчальні ресурси

Основні та додаткові матеріали до навчальної дисципліни надсилаються персонально електронною поштою, Viber, Messenger, Telegram.

Система оцінювання

№ з/п	Контрольний захід оцінювання	Всього %
1.	Участь у обговореннях та доповнення на семінарах	10
2.	Аналітична робота з нотним текстом	10
3.	Практична робота з виконання творчих завдань	20
4.	Відвідування лекцій	10
5.	Залік	50
	Всього	100

Критерії оцінювання знань студентів

«Відмінно»: знання матеріалу – 100%, виконання всіх письмових завдань, повний аналіз запропонованої музичної літератури.

«Добре»: знання матеріалу – 70%, достатньо добре виконання письмових робіт, досить повний аналіз музичного матеріалу.

«Задовільно»: знання матеріалу – 50%, задовільне виконання письмових робіт, частково проаналізована музична література.

«Незадовільно»: курс не засвоєний студентом, більшість письмових робіт не виконана, аналіз музичної літератури незадовільний.

Інклюзивне навчання

Навчальна дисципліна може викладатися для більшості студентів з особливими освітніми потребами.

Позааудиторні заняття

Передбачається у межах вивчення навчальної дисципліни участь студентів у міжнародних та вітчизняних конференціях, конкурсах творчих робіт, круглих столах тощо.

Рекомендована література

1. «Старинная музыка» в новом формате. Интервью с главным редактором журнала «Старинная музыка» Ю. С. Бочаровым // Старинная музыка. – №№ 1–2. – 2005. – С. 5–7.
2. Арнокур Н. Мои современники Бах, Моцарт, Монтеверди. – М.: Классика XXI, 2005. – 280 с.
3. Булычева А. Обманчивая ясность. Поэтика рококо в клавишинных пьесах Франсуа Куперена // Музыкальная академия. – № 3. – 2001. – С. 193–210.
4. Бурундуковская Е. Клавирная аппликатура в Италии в XVI–XVII веках и ее связь с артикуляцией // Старинная музыка. – №№ 1–2. – 2006. – С. 11–15.
5. Бурундуковская Е. Органно-клавирная культура Италии (конец XVI – первая половина XVII века). – Казань, 2007. – 284 с.
6. Вельфлин Г. Основные понятия истории искусств. Проблема эволюции стиля в новом искусстве. – С-Пб., 1994.
7. Гандилян С. Иоганн Якоб Фробергер и его клавирная музыка – Автореф. дис. ... канд. искусствоведения. – М., 2012. – 34 с.

8. Гандилян С. И. Я. Фробергер в эпистолярном наследии своего времени // Старинная музыка. – № № 3–4. – 2007. – С. 4–12.
9. Гандилян С. Новая рукопись сочинений Фробергера // Старинная музыка. – №4. – 2008. – С. 2–3.
10. Захарова О. Риторика и западноевропейская музыка XVII – первой половины XVIII веков: принципы, приемы. – М.: Музыка, 1983. – 77 с.
11. Зенашвили Т. Клавесин эпохи И. С. Баха и «Гольдберг-вариации» на английском типе клавесина XVIII века // Старинная музыка. – №№ 1–2. – 2005. – С. 8–15.
12. Зенашвили Т. Пахельбель и Букстехуде: «несостоявшаяся встреча» (из истории клавирной сюиты) // Музыковедение. – № 7. – 2010. – С. 8–14.
13. Зенашвили Т. Французская бестактовая прелюдия. Импровизация или интерпретация? // Музыкальная академия. – № 2. – 1999.
14. Кашкадамова Н. Мистецтво виконання музики на клавішно-струнних інструментах (клавикорд, клавесин, фортеп'яно) XIV–XVIII ст. Вид. друге. – К. : Освіта України, 2010. – 416 с.
15. Кириллина Л. Галантность и чувствительность в музыке XVIII века // Израиль XXI: № 4 (июнь 2007). – www.21israel-music.com.
16. Кириллина Л. К истории бахианства в классическую эпоху // Израиль XXI: № 9 (апрель 2008). – www.21israel-music.com.
17. Конен В. Пёрселл и опера. – М., 1978.
18. Копчевский Н. Клавирная музыка. Вопросы исполнения. – М.: Музыка, 1986.
19. Куперен Ф. Искусство игры на клавесине. / Пер. с франц. О. А. Серовой-Хортик. Очерк о Куперене, комментарии и общая редакция Я. И. Мильштейна. Теоретическая часть комментариев к «Правилам аккомпанемента» Ю. Н. Холопова – М.: Музыка, 1973. – 152 с.
20. Лобанова М. Западноевропейское музыкальное барокко: проблемы эстетики и поэтики. – М.: Музыка, 1994. – 320 с.
21. Малиньон Ж. Ж. Ф. Рамо. – Л., 1983.
22. Милка А., Шабалина Т. Занимательная бахиана. – Санкт-Петербург: Композитор, 2001. – в 2-х вып.
23. Милка А. «Искусство фуги» И. С. Баха: К реконструкции и интерпретации. – СПб.: Композитор Санкт-Петербург, 2009. – 456 с.
24. Протопопов В. Ричеркар и канцона в XVI–XVII вв. и их эволюция // Вопросы музыкальной формы. – М., 1972. – Вып. 2.
25. Пылаева Л. Французская куранта XVII века: к истории танца барокко // Старинная музыка. – №3. – 2008. – С. 16–21.
26. Розеншильд К. Музыка во Франции XVII – начала XVIII века – М., 1979.
27. Рыбкина Т. Как танцевали менуэт. Опыт сравнительного анализа схемы танца и нотной записи музыки (по книге Келлома Томлинсона «Искусство танца», 1735) // Старинная музыка. – № №1–2. – 2007. – С. 7–13.
28. Титаренко Л. Клавирное творчество Питера Филиппа: к вопросу об английском национальном стиле рубежа XVI–XVII веков // Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського: Старовинна музика – сучасний погляд. – К., 2014. – Вип. 109. Кн. 6. – С. 148–162.
29. Топоров В. Риторика // Лингвистический энциклопедический словарь / Гл. ред. В. Ярцева. – М.: Советская энциклопедия, 1990. – С. 416–417.
30. Фергюсон Г. Фортеп'янно виконавство. Переклад, редагування, коментарі М. Кушніра. – Львів :Сполом, 2007. – 224 с.
31. Фоменко Н. «Stylus phantasticus» на примере токкат Матиаса Векмана // Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського: Старовинна музика – сучасний погляд. – К., 2011. – Вип. 102. Кн. 5. – С. 225–242.
32. Фролкин В. Некоторые вопросы исполнительской практики испанского клавиризма эпохи Ренессанса // Музыкальное исполнительство. – М.: Музыка, 1983. – Вып. 11.
33. Харнонкурт Н. Музыка як мова звуків. Шлях до нового розуміння музики. – Суми: Собор, 2002. – 184 с.
34. Шабалтина С. Клавесин сквозь века. Заметки исполнителя. – К.: Український пріоритет, 2013. – 160 с.

35. *Шадріна-Личак О.* Авторська аплікатура в безтактових прелюдях Ж. Ф. Дандрійо: до проблеми вивчення аутентичного стилю клавесинного виконання // Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського: Старовинна музика: сучасний погляд. – К., 2007. – Вип. 61. Кн. 3. – С. 194–199.
36. *Шадріна-Личак О.* Безтактова прелюдія як репрезентант французького клавесинного стилю XVII – початку XVIII століття: аспекти виконавського прочитання – Автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства. – К., 2011. – 18 с.
37. *Шадріна-Личак О.* Генерал-бас, або мистецтво акомпанементу: до проблеми виконання ансамблевої музики барокової доби // Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського – К., 2009. – Вип. 88. Ч. 1. – С. 107–116.
38. *Шадріна-Личак О.* Італійський і французький типи клавесинів у зв'язку з національними клавесинними школами // Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського: Старовинна музика: сучасний погляд. *Ars medievalis – ars contemporalis* – К., 2006. – Вип. 41. Кн. 2. – С. 55–61.
39. *Швейцер А.* Йоганн Себастьян Бах / Пер. с нем. Я. С. Друскина. Редакция перевода и послесловие «Швейцер и вопросы баховедения» М. С. Друскина – М.: Музыка, 1965. – 728 с.
40. *Шекалов В.* Возрождение старинной музыки и клавесина в XIX веке // Известия Российского государственного педагогического университета им. А. И. Герцена. – 2007. – Т. 8. № 34. – С. 123–135.